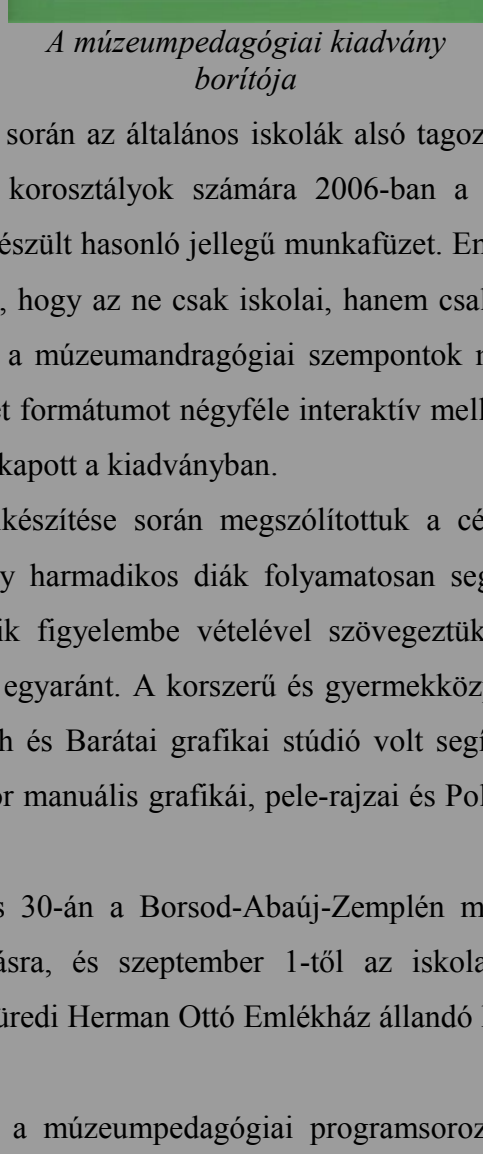

Az NKA Múzeumi Szakmai Kollégium múzeumpedagógiai pályázatának szakmai beszámlója – A Herman Ottó Emlékév 2009–2010 kapcsán múzeumpedagógiai programsorozat, valamint múzeumpedagógiai kiadvány megvalósítása

Pályázati azonosító: 2330/0080

A Herman Ottó születésének 175. és halálának 95. évfordulójára meghirdetett Herman Ottó Emlékév kapcsán két részből álló múzeumpedagógiai projekt megvalósítását tűztük ki célul. A projekt egyik eleme, a lillafüredi Herman Ottó Emlékház 2007-es új állandó kiállításához kötődő múzeumpedagógiai kiadvány elkészült és 2010. június 30-ra megjelent.

A múzeumpedagógiai kiadvány borítója

A kiadvány összeállítása során az általános iskolák alsó tagozatos évfolyamait céloztuk meg, mivel az idősebb korosztályok számára 2006-ban a Múzeumok Mindenkinnek program keretében már készült hasonló jellegű munkafüzet. Emellett igyekeztünk a füzet anyagát úgy összeállítani, hogy az ne csak iskolai, hanem családi körben is használható legyen, figyelembe véve a múzeumpedagógiai szempontok megvalósulását is. Ezért a hagyományos munkafüzet formátumot négyféle interaktív melléklettel egészítettük ki, és egy családi totó is helyet kapott a kiadványban.

A foglalkoztató füzet elkészítése során megszólítottuk a célközönseget is. Egy alsó tagozatos tanító és egy harmadikos diák folyamatosan segítette munkánkat: lektori véleményük, észrevételeik figyelembe vételével szövegeztük meg az ismeretterjesztő részeket és a feladatokat egyaránt. A korszerű és gyermekközpontú vizuális megjelenés kialakításában az Á. Tóth és Baráti grafikai stúdió volt segítségünkre, Dusik Mónika gyermekkönyv-illusztrátor manuális grafikái, pele-rajzai és Polefő Márta kiadványterve révén.

A füzet 2010. augusztus 30-án a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei múzeumpedagógiai évnytitön kerül bemutatásra, és szeptember 1-től az iskolai csoportok és családok rendelkezésére áll a lillafüredi Herman Ottó Emlékház állandó kiállításában.

A projekt másik eleme, a múzeumpedagógiai programsorozat a 2010. május-júniusi árvizek és esőzések miatt egyelőre nem valósult meg. Ennek kapcsán május 19-i dátummal kértünk egy egyhónapos határidő-módosítást, amelyet június 11-én meg is kaptunk. A kérelmet benyújtásakor azonban még nem tudhattuk, hogy június közepén egy második, az elsőnél sokkal nagyobb áradás fog levonulni a Szinva-patakon, másodszor is elárasztva a Herman Ottó Emlékház éppen felszáradt kertjét. Az udvarban ezt követően ismét hetekig állt a 10–20 cm-es belvíz, és csak július közepére-végére került újra használható állapotba a terület.

Mivel a támogatási szerződés 13. pontja értelmében az egyetlen határidő-módosítási lehetőségünket kimerítettük, újabb kérelemmel már nem fordultunk Önökhöz. Jelen pályázati beszámolómban jelezzük, hogy a június 30-i módosított megvalósítási határidőig a foglalkozásokra szánt 250.000 Ft-os pénzüsszeget elköltöttük, a számlákat a pénzügyi beszámolóban szerepeltettük. (A számlák között azért szerepelnek nagy arányban építőipari alapanyagok, mert a kísérleti régészeti foglalkozásokon modellezünk a különböző korok lelőhelyeit, amelyhez az építési technikák, faltípusok valóságos bemutatása is kapcsolódik. Emellett egy tapasztalt kemence építése is szerepel a tervezett programban, amely szintén igényel építőipari anyagokat.) A foglalkozások anyagait és fogyóeszközöket tehát megvásároltuk, de a programot a fentebb részletezett „vis maior” miatt 2010. szeptember 20–24. között fogjuk újra meghirdetni és megrendezni.

A megtartani kívánt múzeumpedagógiai foglalkozások célcsoportja és jellege nem változott: a már három alkalommal kipróbált Kísérleti Régészeti Napok módszertanával és foglalkozásaival várjuk az általános iskolai osztályokat, igény szerint több egymást követő napon. A program tényleges megvalósulását követően részletes szakmai beszámolót küldünk, amelyben a támogatási szerződés 7. pontjának kiegészítése szerint közöljük a program szakmai értékelését és a résztvevők létszámát.

Miskolc, 2010. augusztus 30.

Tóth Arnold
Néprajzi osztályvezető
Herman Ottó Múzeum

Szakmai beszámoló

Pályázati azonosító: 2330/0080

**Herman Ottó Emlékév 2009–2010
Múzeumpedagógiai programsorozat,
valamint múzeumpedagógiai kiadvány megvalósítása**

**Kísérleti Régészeti Napok – Lillafüred
2010. szeptember 20–24.**

I. Általános információk, a résztvevők létszáma

A korábban már benyújtott szakmai és pénzügyi beszámoló hiánypótlásként küldjük jelen beszámolóinkat. A lillafüredi Herman Ottó Emlékházban és annak kertjében az ismertett vis maior eset (a Szinva-patak többszöri kiáradása) miatt csak szeptember 20–24. között, öt napos időtartamban tudtuk megvalósítani a pályázatban vállalt és támogatott múzeumpedagógiai programot. A pályázatban szereplő tervekhez képest szervezésbeli módosulást jelentett, hogy nem a tanév során arányosan elosztva, hanem egyelőre a terület megrendezésre az öt napos programsorozatot.

Az időjárás ezúttal kegyes volt hozzánk, és egész héten száraz, napsütéses időben fogadhattuk a résztvevő iskolai osztályokat. A program előzményét jelentették azok a korábbi Kísérleti Régészeti Napok (2006–2008 között összesen 3 alkalommal), amelyeken elsősorban családokat fogadtunk és foglalkoztattunk Lillafüreden. A pályázati támogatásnak köszönhetően idén először nyílt lehetőség arra, hogy nagyobb létszámban, szervezett keretek között fogadjunk általános iskolai osztályokat is. A programot a Herman Ottó Emlékév keretében, de önálló néven hirdettük meg, IV. Kísérleti Régészeti Napok elnevezéssel.

A résztvevők előzetes regisztráció után, egyeztetett napon más időpontban érkeztek a múzeumpedagógiai foglalkozásra. Minden nap négyszer másfél óra a program időbeli kereteit, egy-egy turnuson egy-két osztálynyi gyermek tudott részt venni. Az utazást az iskolák maguk oldották meg, a programban való részvétel ingyenes volt.

Az öt nap folyamán hét miskolci általános iskola (Móra Ferenc, Bárony János, Fazekas-Istvánffy, Bulgárföldi, Hunyadi Mátyás, Görömbölyi Általános Iskolák) 17 osztálya, összesen 330 gyermek 45 pedagógus kíséreléssel vett részt a rendezvényen. A legkisebbek 2. osztályosok, a legnagyobbak 7. osztályosok voltak, mellettük jellemzően a 4–6. évfolyamos tanulók jelentették a célközönseget.

II. A program megvalósítása, módszertani struktúrája

1) Interaktív előadás a kiállításban

Az interaktív előadás az interaktív, szemléltetéssel egybekötött előadást hallgathattak meg az újköri agyagművelésről, vagy a diósgyőri vár középkori mindennapi életéről. Mindkét előadás után lehetőség volt régészeti leletanyag megtekintésére, megfogására is. Ez a program meglehetősen felkeltette a gyerekek érdeklődését, hisz egy-egy múzeumi látogatás alkalmával nem igen nyílik lehetőség kézközlelől megismerni például egy újköri edényt, egy csiszolt kőbaltát, kővést vagy egy középkori kályhacsempét.

Az előadás a Herman Ottó Emlékházban hangzott el, mely után az osztályok megtekintették a „Dicsőség nincsen, csak kötelesség” című állandó kiállítást is. Az osztályok egy részével az újonnan elkészült múzeumpedagógiai foglalkoztató füzet is kipróbálásra került. Ezek tapasztalatait a pedagógusok kollégákkal a közeljövőben egyeztetjük és a füzet tartalmi-módszertani vonatkozásait számmailag értékeljük.

Az előadások után következett a szabad foglalkozás, ahol mindenki kedvére válogathatott a négyféle tematikus csoportban megrendezett összes kilencféle program közül.

2) Űgyességi, mozgásos és sport feladatok

A gyerekek két ügyességi játékban is kipróbálhatták leleményességüket. Az egyik a *kínskereső tájékozódási*, másik a *pohárnok* verseny volt. Az előző feladatban a gyerekeknek egy útmutató alapján négy darab, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében előkerült régészeti kincs fotóját kellett megtalálniuk és feljegyezniük azok adatait. A második feladatnál egy vízzel teli pohárral, egy fatálccal egyensúlyozva kellett egy kört tenniük az Emlékház bejárata előtt. Mindkét esetben időre kellett teljesíteni a feladatot, a leggyorsabb csapat jutalmaként egy emlék fálkorong érmet szerezhetett *Kiváló kínskereső csapat* illetve *Kiváló pohárnokcsapat* felirattal.

Emellett két testi ügyességet fejlesztő feladatban is megmérhették tudásukat a diákok. Az egyik volt az *íjászat*, ahol különböző történeti íj-típusok kipróbálására nyílt lehetőség. A másik volt a *petrence-emelés*, ami a Toldi-tananyag kapcsán jelentett élményt elsősorban a 6–7. évfolyamos gyerekeknek.

3) Kézműves foglalkozások

Minden osztálynál nagy sikert aratott az *agyagozás*, ahol őskori technikák segítségével lehetett edényeket készíteni, valamint a *kőfestés*, ahol a kis érdeklődők egy-egy barlangrajtot festhettek, vagy jobb, lapos kódarabba. Itt mindenki kiélhette a kreativitását és az elkészült darabokat mindenki hazavihette.

4) Kísérleti régészeti bemutatók

Elsősorban a kisebbek számára jelentett élményt a *régész-homokozó*, ahol a gyerekek a mesterségesen kialakított, homokkal feltöltött gödrökből izgatottan kerestek és találtak különféle cseréptörödrékeket, csontokat.

A másik legsikeresebb program volt a *paticsfal építés*, ahol az őskori házfalépítési technikának megfelelően, az oszlópszerkezetes, vesszőből font fal agyaggal való tapasztását lehetett kipróbálni.

A Kísérleti Régészeti Napok kapcsán, a múzeumpedagógiai program megelőzően egy *szabadtéri kemence* is épült a Herman Ottó Emlékház udvarán. A kemence beüzemelésének utolsó fázisaiba és a meginduló lépnysütésbe a gyerekek is bekapcsolódhattak.

5) Kiállítás

A nyitó előadás meghallgatása és az állandó kiállítás megtekintése, a foglalkoztató füzet megoldása mellett a Herman Ottó Múzeumban zajló régészeti projektekről, ásatásokról, leletmentésekről is készültek *poszterek*. Ezeket a program során az osztályok végignézték, és képet kaptak a megyei régészeti munkák jellegéről, érdekességeiről.

III. Szakmai értékelés

A program egyik lényeges pozitívuma volt a Herman Ottó Emlékház látogatottságának növekedése. Az öt nap során ott megforduló 330 gyermek és 45 felnőtt a helyi viszonyok között jelentős látogatószámnak tekinthető.

A pedagógusok és a diákok helyszíni visszajelzése alapján úgy gondoljuk, hogy a kiválasztott célcsoport (általános iskolások) igényeinek megfelelő, színes és változatos programot tudunk megvalósítani a pályázati támogatásnak köszönhetően.

A kiállításban elhangzó előadás, a régészeti és néprajzi tárgyak kézbe adása, a szakembertől való közvetlen kérdésés lehetőség nemcsak a gyerekek, hanem a tanárok számára is élményt jelentett. Az állandó kiállítás szakmai vezetéssel történő megtekintése szintén olyan lehetőség volt a diákokosportoknak, amely egy átlagos múzeumlátogatás alkalmával nem adódik.

A múzeumpedagógiai foglalkoztató füzet kiértékelése még folyamatban van; első reakciók alapján a benne foglalt feladatok reálisan megoldhatók, a korosztály kompetenciáinak és előzetes ismereteinek megfelelő, a mellékletben lévő manuális-kreatív feladatlapok pedig jól motiválják a gyerekeket az ismeretszerzésre. Annyi már az első használat alkalmával is kiderült, hogy a füzet a gyerekek nyelvére lefordított, tömörített és leegyszerűsített ismeretterjesztő szövege sokkal jobban használható, mint az állandó kiállítás hosszú tablósövegei. A füzetben lévő családi totó pedig kiválóan kiegészíti az érintőképernyős portálakon elérhető zárvatelt totó kérdéseit.

Az ügyességi, sport- és mozgásos feladatok elsődleges pedagógiai célja volt, hogy a szabad levegőn leküsse a gyerekek energiáit. Ezt a célt kiválóan elértük, a csapatok között rendezett versennyel és az egyszerű kis díjazással pedig érdekeltté tettük a diákokat a mozgásos-ügyességi feladatokon való részvételben. Ugyanakkor ismeretterjesztés is történt, hiszen a kínskereső játékban megynk nevezetes régészeti leleteivel, az íjászatban pedig a történeti fegyvertípusokkal is megismerkedtek a résztvevők.

A kézműves foglalkozások egyik célja volt a régészeti korok legjellemzőbb lelettípusának, a kerámiának a testközlelbe hozása. Nem véletlen, hogy a művelés sikert aratott, hiszen a hurkatechnikával készült edényektől a figurális ábrázolásokig az ősművészet számos szegmensét meg tudtuk jeleníteni a gyermekek számára. A kőfestés révén a barlangrajzokkal kapcsolatos tudást mélyítettük el.

A kísérleti régészet tárgykörébe tartozó három foglalkozás (régészeti homokozó, paticsfal építés, kemenceépítés) volt a projekt legfontosabb része és lehangsúlyosabb eleme. Ezek révén sikerült a régészettudomány módszertanával, a leletek értelmezésével, a tudományos hipotézisek kialakításával, bizonyításával kapcsolatos ismereteket élményszerűen átadni.

Míndezek az ismeretek jól illeszkednek több műveltségterület általános iskolai tananyagához. Elsősorban természetesen a *történelem* és a *hon-és népismeret* tantárgyak számára szolgáltatunk kapcsolódási pontokat, de a foglalkoztató füzet feladatai, vagy az állandó kiállítás anyaga révén a természetismeret illetve a biológia terén is több ponton érintettük az iskolai tananyagot. Ezeknek köszönhetően a pedagógusok (felkészültségüktől függően) többé-kevésbé tudták tudatosítani a gyerekekben a látott, hallott, kipróbált dolgok értékét, értelmét, a megszerzett ismeretek hasznosíthatóságát.

A program eredménye továbbá, hogy hét miskolci általános iskolában sikerült a pedagógusok és a diákok múzeumról alkotott képét árnyalni, és a múzeumot, mint lehetséges programhelyszínt a célközönseggel megismertetni. A Kísérleti Régészeti Napok során valamennyi osztály igényelt, hogy más osztályok, más iskolák felé is terjesszi a múzeum jó hírét, és már előzetesen biztosítottak bennünket a kapcsolattartásra való nyitottságukról. Ezek fényében úgy értékeljük, hogy a Herman Ottó Múzeum egész múzeumpedagógiai tevékenysége szempontjából lényeges és komoly eredményekkel járó rendezvényt sikerült megvalósítanunk.

Miskolc, 2010. október 15.

Tóth Arnold
néprajzi osztályvezető
Herman Ottó Múzeum, Miskolc

IV. Fotómelléklet

Előadás a kiállításban

Kínskereső verseny

Régészeti homokozó

Paticsfal építés

Fegyverbemutató és íjászat

Kézműves foglalkozások

Kézműves foglalkozások